

**VERGİ
İNCELERİNE
YÖNELİK
İHBAR
DİLEKÇELERİNİN
İŞLEME
KONULMASI
VE BİR
ÖNERİ**

Mesut HISİL
Vergi Denetmeni

I- GİRİŞ

Hukuk dilinde ihbar; bir suçun yetkili Mercilere bildirilmesidir. Bu şekilde ihbarda bulunan kişiye ihbar eden (muhabir) denilir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının "Dilekçe hakkı" başlıklı 74. maddesinde vatandaşlar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek veya şikayetleri hakkında yetkili makamlara ve TBMM'ne yazı ile başvurma hakkına sahiptir. Başvuruların sonucu dilekçe sahiplerine yazı ile bildirilir. Bu hakkın kullanılma biçimi kanunla düzenlenir" hükmüne yer verilmiştir.

Kamu düzeninin sağlanabilmesinde ihbar müessesesinin önemi tartışmasız olmakla birlikte gerçek ihbar ile gerçek dışı ihbarların ayıklanması yönünden ihbar dilekçelerinin hangi hallerde işleme konulması gerektiğinin kamu idaresince belli kurullara bağlanmasının temini gerekir. Biz bu yazımızda bugüne değin konu ile ilgili mevzuata ve halen yapılan uygulamaya değinerek eksikliğini gördüğümüz hususları belirterek önerilerimizi belirtmeye çalışacağız.

II. İHBAR DİLEKÇELERİN VERGİ MEVZUATI YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ:

Vergi mevzuatında ihbar konusu ayrı olarak düzenlenmemiştir. Bu durum ihbar dilekçelerinin de-

ğerlendirilmesi konusunda zaman zaman yanlış, eksik veya keyfi uygulamalara yönelik işlemlere sebebiyet verilmesine neden olmakta, gerekli veya gereksiz tüm ihbar dilekçeleri için vergi incelemesi yapılması yönünde Maliye denetim elemanları üzerinde gereksiz baskı yaratıldığı görülmektedir.

A- Dilekçe Hakkının Kullanılması Esnasında Vatandaşların Bilmesi Gereken Hususlar :

Yazımızın giriş bölümünde değinildiği üzere dilekçe hakkı Anayasanın 74. üncü maddesi ile vatandaşlara verilen bir hak olup bu hakkın kullanılmasına ilişkin kanuni düzenlemeler 10.11.1984 tarih ve 18571 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 3071 sayılı "Dilekçe hakkının kullanılmasına dair kanun" ile düzenlenmiş bulunmaktadır. Keza bu hakkın kullanılmasına ilişkin Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğünün çeşitli tarihli genelgesi mevcut olup halen bu konuda 1992/9 sayılı genelge yürürlüktedir. Buna göre ihbar dilekçelerinde zorunlu bulunması gereken hususlar "Dilekçe sahibinin adı soyadı, imzası ile iş veya ikametgah adresi ve ihbar edilen olay" dır. Vergi uygulamalarında ihbar edilen olayın genel amaçlı ifadelerden çok somut delillere dayanması mümkünse buna ilişkin belgelerin örneklerinin dilekçeye eklenmesi gerekir. İhbar dilekçeleri maliye idaresi veya denetim birimlerine bizzat verilebileceği gibi posta yolu ile de gönderilmesi mümkündür. Dilekçe hakkının kullanılmasına dair kanunun 7 inci maddesi başvuru üzerine dilekçe sahiplerine en geç iki ay içinde cevap verileceği, yapılan inceleme ve işlem sonucunun ise ayrıca bildirilmesi hükmedilmiştir.

Özetle belirtirsek; adı, soyadı, adresi ve imzası bulunmayan veya yanlış isim ve adres bulunan, belli bir konuyu ihtiva etmeyen, yargı mercilerinin görevine giren konularla ilgili olan ihbar, şikayet ve müracaat dilekçeleri, işleme konulmamaktadır. Ancak bu tarzda yapılan ihbar ve şikayet konulu dilekçelerde inandırıncı mahiyetle, olayla ilgili yeterli bilgi ve belgeler eklenmiş ise, işlem yapıp yapılmaması dilekçeyi inceleyen makamın takdirine bırakılmaktadır. (Başbakanlığın 1992/9 sayılı genelgesi)

B- İhbar Dilekçelerinin Alınması Üzerine Mali İdarece Yapılması Gereken İşlemler:

Vergi incelemelerine yönelik ihbar dilekçeleri mali idarece alınması üzerine ne gibi işleme tabi tutulacağı Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğünün 1990/1 sayılı ihbarlar şubesi iç genelgesinde belirtilmiştir. Buna göre, yazılı ihbar ve şikayeti alan Vergi İdaresindeki Makamlar Muhbir veya şikayetçinin hüviyetini ve dilekçede ismi bulunan kişinin dilekçeyi verip vermediğinin vergi incelemesine yetkili Maliye denetim elemanları vasıtasıyla tesbit ettirmeleri ge-

rekmedir. Yapılan inceleme sonucunda dilekçedeki adresin yanlış yazıldığı ve/veya ihbarın hayali isimle yapıldığı bu nedenle, ihbarcıya ulaşılamadığı durumlarda dilekçe incelemeye konu edilmemesi gerekmektedir.

Hal böyle olmakla birlikte uygulamada Maliye idaresine gönderilen ihbar dilekçeleri herhangi bir ön incelemeye tabi tutulmaksızın vergi incelemesine tabi tutulması istenilmektedir. Bu durum Maliye denetim elemanlarının denetim gücünün boş yere harcanmasını idari makamların gereksiz yere meşgul edilmelerini ve vergi mükelleflerinin bu tür asılsız ihbarlarla rahatsız edilmeleri sonucunu doğurmaktadır.

Belirtilen sakıncaların ortadan kaldırılabilmesi için ihbar dilekçelerinin Maliye denetim elemanlarınca değerlendirilmesi esnasında ihbarcı tarafından "ihbar bilgi ve değerlendirme formu" veya benzeri yazılı bir tutanak düzenlenmeli, ihbar dilekçesinin gerçek olup olmadığı, ihbarcının kimlik bilgileri ile, ihbar edilen olayın mahiyeti ve buna ilişkin bilgi ve belgelerin açıkça tesbit edilmesi gerekmektedir.* Keza bu tesbit esnasında ihbarcının ihbar ikramiyesi isteyip istemediğine ilişkin beyanında yer verilmelidir. Bu tür tesbitlerin yapılmadığı hallerde vergi incelemesi yapılmamalı ihbar dilekçesi saklıya alınmalıdır.

Vergi inceleme elemanlarınca ihbar dilekçesindeki adresin yanlış yazıldığı ve/veya ihbar ve şikayetin hayali isimle yapıldığı bu nedenle ihbarcıya ulaşılamadığı durumlarda ihbar dilekçesinde ve eki belgelerdeki olayların gerçek olduğu kanaati oluşması halinde ise durum vergi idaresindeki emri veren makama iletilerek vergi incelemesine başlanılmalıdır.

C- İhbar dilekçesi üzerine yapılan vergi incelemesi ve ihbar ikramiyesi:

Yazımızın II/B bölümünde belirtildiği üzere ihbar dilekçesi üzerine yapılacak ön inceleme sonucu ihbar dilekçesinin gerçek olduğu ve ihbar edilen olayın mevcudiyetinin ciddi bilgi ve belgelerle ifade edildiği anlaşıldığı durumlarda vergi incelemesine başlanmakta gerek görülmesi halinde ihbar edilen kişi ve kuruluşlar nezdinde yetkili Sulh yargıcından izin alınmak koşulu ile arama yapılabilmektedir. İhbarlı incelemeler Maliye denetim elemanlarınca öncelikle değerlendirilip sonuçlandırılması gerekmektedir. (M.B *İhbarlar Şubesi iç genelgesi sıra no: 1992/1)

İhbar dilekçesinde kendisine ihbar ikramiyesi talebinde bulunan va-

* Tarafımızca hazırlanan ihbar bilgi ve değerlendirme formu yazımızın sonuna konulmuştur.

tandaşlara 1905 sayılı kanun'un "Menkul ve Gayrimenkul Emval ile bunların in-tifa haklarının ve daimi vergilerin mektumlarını haber verenlere verilecek ik-ramiyelere dair kanun" 6.ıncı maddesi gereği ihbar ikramiyesi ödenmektedir. Ancak ihbar ikramiyesi ödenmesinde aranılan temel özellik ihbarın somut olaylara ve delillerle bildirilmesi gerekmekte olduğundan ihbarın genel ifa-delerle yapılması (örneğin, vergi kaçakçılığı yapıyor, düşük vergi ödüyor v.b.) halinde ihbar ikramiyesi ödenmez. Bu nedenle vergi inceleme elemanları ih-barlı incelemelerde bulunan vergi ve cezaların ne miktarının ihbar dilekçesine istinaden ortaya çıkarıldığını belirten bir görüş raporu yazıp vergi idaresine in-tikal ettirirler.

Vergilecek ihbar ikramiyesinin matrahı kesin olarak tahakkuk ve tahsil edi-len vergi ve misil cezaların toplamıdır. Bu miktar üzerinden

500.- TL ya kadar	%15
500-5000 TL arası	%30
5000-15000 TL arası	%20
15.000 TL'dan yukarı kısmı için	%10

yukarda belirtilen nisbetlerde ihbar ikramiyesi ödenir. Ödemenin üçte biri verginin kati surette tahakkukunda üçte ikisi ise verginin tahsili akabinde ya-pılır. Ancak vergi cezaları için ihbar ikramiyesi ödenmesinde vergi cezalarının ödenmesi koşulu aranmalıdır.

Kendisine ihbar ikramiyesi ödenenlere bu ödemeler üzerinde veraset ve in-tikal vergisi kanunu gereği veraset ve intikal vergisi alınması gerekir. İk-ramiyenin hak sahibine kısım kısım ödenmesi halinde her ödemenin ayrı bir iktisap kabul edilmesi gerekmekte olduğundan ihbar ikramiyesini alanlar ta-rafından ikramiyenin alındığı tarihi takip eden bir ay içinde beyanname ve-rilmesi ve verginin tahakkuk ettirilmesi gerekir. Ancak Defterdarlık Muhasebe Müdürlüklerine ikramiye ödemeleri esnasında vergi karşılığı olarak %20 ora-rında teminatın kesilmesi ve durumun ilgili vergi dairesine üç gün içinde bil-dirilmesi gerekmektedir. Keza verilecek her beyanname üzerinden veraset ve intikal vergisi istisnası olan 20.000.000 TL'nın ayrı ayrı dikkate alınması ge-rekmektedir. (V.İ.V. kanunu Mad.4/6; 9/2; 17)

D- Asılsız ihbar dilekçesi veren ilgililer hakkında yapılması gereken işlemler:

Dilekçe hakkının kullanılması Anayasada vatandaşlara verilen bir haktır. Ancak her eylemde olduğu gibi bu hakkın iyiniyetli kullanılması zorunlu olup, ihbar edilen kişiye zarar verilmesine yönelik somut bilgi ve belgelere da-yandırılmayan hayali ihbarlar yapılmamalıdır.

Sorumsuz ve asılsız ihbarların cezalandırılabilmesine yönelik kanuni düzenlemeler Türk Ceza Kanununun 283 ve 285 inci maddelerinde belirtilmiştir. Bu husus Maliye denetim elemanlarınca bir rapor ile tesbit edilerek idari makamlarca durumun ilgili Cumhuriyet Savcılığına bildirilmesi halinde resmi makamları asılsız ihbarla meşgul etmek, yanlış yola sevk etmek ve iftirada bulunmak suretiyle masum bir kimseye suç yakıştırmaktan dolayı dilekçe sahip veya sahipleri hakkında kamu davası açılması mümkün olmaktadır.

Keza VUK'nunun 142. maddesinin son fıkrasında "ihbar üzerine yapılan aramada ihbar sabit olmazsa nezdinde arama yapılan kimse muhbirin adının bildirilmesini isteyebilir. Bu takdirde vergi dairesi muhbirin ismini bildirmeye mecburdur" hükmüne yer verilmiştir. Bu tür asılsız ihbardan zarar gören ve ihbarcı ismini öğrenen kişi ve kuruluşlar Borçlar kanununun 41 inci maddesi gereği tazminat davası açma hakkınada sahiptirler. Borçlar kanununun 41 inci maddesinde "gerek kasten gerek ihmal ve teseyyüp yahut tedbirsizlik ile haksız bir surette diğer bir kimseye bir zarar ikame eden şahıs o zararın tazminine mecbur" hükmüne yer verilmiştir.

İhbar edilen mükellef nezdinde arama yapılmaksızın normal inceleme yapılmış ise ihbar dilekçesi ile bağlantılı vergi tarh edilip edilmemesine bakılmaksızın, ihbarcının ismi ihbar edilen mükellefe verilmez. Ancak bu tür durumlarda ihbarcı ismini öğrenme talebi olan ancak vergi idaresinden olumsuz yanıt alan ihbar edilen mükellefin mahkemeye başvurması ve mahkemenin vereceği karar doğrultusunda vergi idaresinin işlem yapması uygun olacağı düşünülmelidir.

III SONUÇ

Saklanmış bir vergiyi ortaya çıkaran bir ihbarın vatandaşlık ve vatanseverlik görevi olduğu kuşkusuzdur. Ancak yapılan ihbarların çoğu zaman asılsız olduğu, çeşitli nedenlerden dolayı toplumda asılsız ihbarcılarının türediği gözönüne alındığında ihbara yönelik vergi incelemelerinde Maliye idaresince konulmuş olan kuralların daha netleştirilmesi ihbar dilekçelerinin daha titiz elemenden geçirilmesine yönelik tedbirler alınması gerekmekte, bu konudaki önerilerimiz yazı içeriğinde belirtilmektedir.

Böylelikle kamu düzeninin korunması, asılsız ihbarlarla vergi mükelleflerinin vergi ödeme şevk ve gayretlerinin kınılmasının önüne geçilmesi yanında Maliye denetim elemanları ile vergi idaresinin boş yere zamanlarının işgal edilmemesi sağlanmış olacaktır.

İhbar Bilgi ve Değerlendirme Formu

İHBAR EDİLEN MÜKELLEFE İLİŞKİN
BİLGİLER :

Adı Soyadı :
Adresi telefon
ve fax numarası :
Uğraşı konusu :
Vergi Dairesi
ve numarası :
İncelen.Dönem :
İhbarla ilgili
ekler :
İhbar edilen
olay :

İHBAR VEYA ŞİKAYET DİLEKÇESİNİ
VERENE İLİŞKİN BİLGİLER :

Adı Soyadı :
Adresi ve telefon
numarası :
Uğraşı konusu :
Vergi Dairesi ve
numarası :
İhbar ikramiyesi isteyip
istemediđi :
Belirtilmek istenen
Diğer hususlar :

İhbar ve Şikayette Bulananın

Adı Soyadı

İmzası